

Verdt å se langs turstiene

Turstiene våre leder til mange mer eller mindre kjente – og gjemte – kulturminner og severdigheter. Legg turen innom disse stedene og bli kjent med dem. Flere av dem har informasjonstavler som forteller noe om stedets historie.

Naturresevater

- Åkersvika naturreservat**
Er i dag på over 4.000 daa etter fredningsvedtak i 1974, 1984 og 1992. Omfattes av den internasjonale Ramsar-konvensjonen som skal sikre våtmarksområder med internasjonal betydning for fuglelivet.
- Rotlia naturreservat**
Området på 85 daa ble fredet i 1971. Formålet er å bevare en karakteristisk edellauvskog i det indre østlandsområdet.
- Vålertjern naturreservat**
Tjernet og området rundt, ca. 130 daa totalt, ble fredet i 1984 for å bevare og hindre total gjengroing av et naturlig næringsrikt tjern med rikt plante- og dyreliv.
- Årkjolen naturreservat**
Området på 8.200 daa ble fredet i 1993 for å bevare et nesten urørt barskogområde med høyreliggende barskog på næringsfattig grunn, noe som er typisk for regionen. Stanges høyeste punkt, 641 m.o.h., ligger i området. Her er Stanges beste utsikt, fra et sju meter høyt tårn.
- Romsetra fredet granholt**
«Stange urskog» er et ca 3 daa stort område med eldgammel barskog. Enkelte trær var ca 200 år allerede da området ble fredet i 1923 – som et av de første i Norge. Mange av kjempegranene har nå falt overende, men flere trær på over 1 m i diameter står fortsatt igjen.

Museum og lokalhistoriske samlinger

- Atlungstad brennerimuseum, Ottestad**
Spritproduksjonen på Stange brenneri er drevet helt fra 1856 og til i dag. Samling med flere hundre gjenstander fra brenneriets historie.
- Norsk utvandrer museum, Ottestad**
Norges eneste museum som dokumenterer historien om utvandringen til USA. Museet omfatter et forskningscenter, arkiver, bibliotek, utstillinger og friluftsmuseum.
- Norsk motorhistorisk museum, Stange**
Har utstilt ca 100 motoriserte kjøretøy og maskiner, bl.a. en lokomobil fra 1903. Her er mest motorer og traktorer, men også noen biler, motorsykler og anleggsmaskiner.
- Fredheim, Ingeborgmuseum, Tangen**
Hjemmet til den kjente forfatteren Ingeborg Refling Hagen (1895-1889). En statue av henne står i hagen ut mot veien. Huset er åpent for omvisning etter avtale.
- Kvennstugua, Vallset**
Her var det tidligere mølle og sagbruk med vasshulet som drivkraft. Lokalmuseet er i dag et bygdetun med åtte gamle tømmerhus som er flyttet hit. Friluftsteater med et naturlig amfi som gir sitteplass til 800 personer.
- Lalumsvangen setermuseum, Stange Almenning**
Var seter for Stangegårdene Lalum og Bredsvold fra 1666. Et aktivitetscenter for ulike aktiviteter i Stange Almenning. Utgangspunkt for turer langs merkede stier, med blant annet kolmiler, dyregraver og finneboplass langs stiene.
- Balberg husmannsplass, Stange**
Særpreget husmannsplass tilhørende Store Re, som består av tømmerstue, tømmerlåde med fjøs og stall, ei bu og ca. 18 dekar jord. Bygning og låve er svært gamle, allerede i 1830 var stua og tømmerfjøset kjent som gamle.

Kulturminner og andre severdigheter

- Skåråsberget skogskapellet (jorbærkirka), Vallset**
Kapellet er oppført av polske jordbærplukkere, etter modell av en eldre kirke i Zakopane i Polen. Vigsllet i den gresk-ortodokse kirke 11. august 1994. Skåråsberget er også et av Hedmarks fineste utsiktspunkt.
- Festningsberget bygdeborg (Starberget) i Vallset**
Rester av bygdeborg fra folkevandringstiden på 400-tallet. Festningsberget er også et utsiktspunkt mot Mjøsa, Stange vestbygd og Birilandet.
- Sotenodden ved Gjøvika**
Rester av bygdeborg, boplasser, strandgraver og murrester fra folkevandringstiden på 400-tallet. Et unikt fornminne som betraktes som et av de sjeldne ved Mjøsa.
- Gjellberget bygdeborg på Tangen**
Bygdeborgen fra folkevandringstiden på 400-tallet er bygd på toppen av en bratt kolle, og egnet seg godt til vakthold og forsvar mot angriperne som kom over Mjøsa.
- Pinnerudkampen på Stange Almenning**
Et av Stanges høyeste stup. Blir, i likhet med Gjellberget på Tangen, brukt til klatrefjell.
- Fløterholmytta ved Stangebrua**
Sitter av Rolf Jacobsen (1907-1994) ble hogd inn i grunnmursteinene fra den tidligere Fløterholmytta til OL på Lillehammer 1994. Han beskrives som en av våre betydeligste, moderne lyrikere.
- Knukberget og Knuklia i Stange almenning**
På Knukberget er et gammelt brannvaktårn som ble reist første gang i 1903. Flott utsikt i alle retninger. I Knuklia er det fangstgraver datert fra 700 år f.kr til 1350 e.kr.
- Fosselva i Vallset**
Elva har gjennom lange tider vært en viktig energikilde for mange virksomheter i lokalmiljøet – som sag, mølle, stamperi, elektrisitetsproduksjon og fargerier.
- Russerhula på Kolomoen**
Sommeren 1942 klarte noen russiske krigsfanger å rømme under togtransport gjennom Stange. To av dem gjemte seg i denne hula til de klarte å rømme til Sverige og friheten.

- Sjutjerkatedralen i Romedal Almenning**
Kjempestor stein som ligner Ishavskatedralen. Ble offisielt adoptert Sjutjerkatedralen under en friluftsmesse i 2004.
- Ruggesteinen i Romedal Almenning**
Stor stein som ligger igjen fra istiden. Kan rugges på med håndkraft.
- Bjønstadammen i Romedal Almenning**
En godt bevart fløttingsdam i Gaukåvsdraget. Ble brukt siste gang i 1965.
- Busvolvkoia i Romedal Almenning**
Restaurant, åpen koie langs Rondanestien egnet for nødly. Spesielt for koia er at den opprinnelige byggeskikken er bevart i sin helhet.
- Båntjensdammen i Romedal Almenning**
En godt bevart fløttingsdam i Malungvassdraget. Ble brukt siste gang i 1969. Restaurant i 1993.
- Vardeberget i Romedal**
Uthoggingen i fjellet har usikker datering, men antas å være lagt av menneskehånd. Vardeberget har også en vidstrakt utsikt mot Romedal og Ibseng.

Minnesmerker

- Minnebauta over Andrew Furusest, Hekne**
Andrew Furusest, født 1854 i Furusetstua i Romedal Åsbygd, utvandret til USA hvor han ble en stor nasjonal skikkelse og legende for sin kamp for sjømanns frigjøring.
- Galgumseterstormyra minnesmerke**
Fra flyslippet på Galgumseterstormyra er det tatt vare på en del containere som er arrangert som et minnesmerke til minne om det som skjedde en aprilnatt i 1940.
- Målervatn minnesmerke**
Utstyr etter flyslipp under andre verdenskrig.
- Svartputten minnesmerke**
Utstyr etter flyslipp under andre verdenskrig. Minnesmerket er under oppføring i 2005.
- Krigsminnesmerke i Gjøvika**
Et Halifaxfly nødlandet i Mjøsa april 1945 etter at det hadde droppet forsyninger til hjemmestyrene og ble truffet av tysk luftvern. 5 av 6 omkom. Vraket ble hevet 1996.
- Festningen ved Gammelsaga**
Minne fra andre verdenskrig. Våpenbunkers.

Tegnforklaring

----- Merket tursti	▨ Naturreservat
----- Umerket tursti	P Parkering
----- Rondanestien	♨ Badeplass
----- Pilegrimsleden	☪ Kirke
----- Skiløype	📍 Utsiktspunkt
----- Lysløype	🏠 HHT-hytte
----- Veg	🏠 Åpen koie
----- Jernbane	1 Henvisning til beskrivelse av severdigheter etc.
----- Elv, bekk	
----- Høydekurver	

Målestokk 1:80000
1 cm på kartet er 800 meter i terrenget.
Ekvidistanse 20 meter.

Nyttige linker

- Den Norske Turistforening (DNT): www.turistforeningen.no
- Fredheim, Ingeborgmuseum: www.museumsnett.no/ingeborg
- Friluftsløven: www.lovdato.no
- Hamar og Hedemarken Turistforening (HHT): www.hht.no
- Kvennstugua: www.kvennstugua.com
- Lalumsvangen setermuseum: www.rasa2.no/lalumsvangen.htm
- Malungen gjestegård: www.malungen.com
- Norsk Motorhistorisk museum: www.welcome.to/nhmh
- Norsk utvandrer museum: www.museumsnett.no/emigrantmuseum
- O-laget Vallset/Stange: www.vallset-stange.no
- Remmenvangen jaktstue: www.rasa2.no
- Rolf Jacobsen: www.rolf-jacobsen.org
- Romedal Almenning: www.rasa2.no
- Romedal og Vallset jeger- og fiskerforening: www.rjff.com
- Rondanestien: www.rondanestien.no
- Stange Almenning: www.rasa2.no
- Stange jeger- og fiskerforening: www.rjff-hedmark.no/stange
- Vallset kulturstier: www.kvennstugua.com

Nærkart over de ulike områdene

Mer detaljerte nærkart over de forskjellige turstiene kan du laste ned gratis fra våre hjemmesider. Disse kartene er i målestokk 1:15000, og har mange flere detaljer enn dette kartet.

• Last ned nærkart: www.stange.kommune.no

O-laget Vallset/Stange har også nærkart over spesielle områder. På lagets hjemmesider ligger en oversikt over hvilke kart som er utgitt, utsnitt av kartene og hvor de fås kjøpt.

• Orienteringskart: www.vallset-stange.no

Overnatting

- Gammelsaga hytte, Stange Almenning**
Ubetjent overnatningshytte i samarbeid med HHT langs Rondanestien. Åpnes i «Friluftslivets år» 2005. DNTs fellesnøkkel.
- Malungstua, Romedal Almenning**
Ubetjent overnatningshytte i samarbeid med HHT langs Rondanestien. DNTs fellesnøkkel.
- Tingstadkoia, Romedal Almenning**
Ubetjent overnatningshytte i samarbeid med HHT langs Rondanestien. DNTs fellesnøkkel.
- Malungen Gjestegård, Romedal Almenning**
Malungen nevnes første gang i 1708. Huset og tunet som det er i dag, ble i hovedsak bygd rundt 1900. I dag tilbys det overnatting og matservering her.
- Remmenvangen jaktstue, Stange Almenning**
Er opprinnelig en gammel seter som nevnes skriftlig første gang i 1669, som seter for storgårdene Remmen, Huseby og Våle. Stedet er totalrenovert og leies ut til forskjellige friluftaktiviteter.
- Stabbursovernatting på Gillund store, Stange**
Koselig, gammelt stabbur på gårdstun i Stange vestbygd med fin utsikt over Mjøsa. Gode turmiljøer i området. Leies ut til overnatting og selskaper.